

ارزیابی سطح دانش معلمان ابتدایی شهرستان پیرانشهر از روشهای فعال تدریس و میزان به کارگیری

آنها در بهبود فرایند تدریس

سعدی حسن

۱- دانشجوی کارشناسی علوم تربیتی

sahdiyhasan@gmail.com

چکیده

هدف این تحقیق ارزیابی سطح دانش معلمان از روشهای فعال تدریس و میزان به کارگیری آنها در فرایند تدریس است. روش تحقیق مورد استفاده در این تحقیق توصیفی، پیمایشی است و جامعه آماری ۱۶۸ نفر از معلمان مقطع ابتدایی شهر پیرانشهر است که ۵۶ نفر از آنها بصورت تصادفی ساده انتخاب شدهاند برای جمع آوری دانش معلمان از پرسشنامه محقق ساخته استفاده شده است. برای تجزیه و تحلیل دادههای کمی از آمار توصیفی و برای آمار کیفی از نرم افزار SPSS ۲۶ استفاده شده است. روشهای فعال تدریس انواع متعددی دارند که از میان آنها چهار روش استقرایی، دریافت مفهوم، یاران در یادگیری و ایفای نقش انتخاب و آزمون بعمل آمد و سؤالات دارای روایی و اعتبار هستند. نتایج حاصل از تحقیق نشان داد که سطح نمرات معلمان نسبت به شناخت آنها از الگوهای جدید تدریس محدود و میزان استفاده از روشهای فعال تدریس نیز کم است و تفاوت معناداری بین نوع مدرک و سابقه تدریس و جنس در میزان شناخت وجود ندارد. نتایج تحقیقات نشان می دهد که معلمان نسبت به روشهای جدید تدریس شناخت و آگاهی چندانی ندارند و میزان استفاده آنها از روشهای جدید تدریس بسیار محدود است. با توجه به اینکه الگوهای جدید تدریس در عصر تحولات و فن آوری بعنوان یک ابزار کار تلقی می شود لزوم استفاده از این روشها و ترغیب و تشویق معلمان جهت استفاده از این روشها در آموزش می طلبد. لذا حجم کلاسها متناسب، تدوین محتوا متناسب و حجم کتابها محدود، و در جشنواره ها از الگوهای جدید تدریس استفاده شود.

واژگان کلیدی: سنجش، معلمان دوره ابتدایی، روشهای فعال تدریس، فرایند تدریس، الگوهای تدریس

۱- مقدمه

امروزه صاحب نظران بر این امر معتقدند که تنها داشتن معلومات برای تدریس کافی نیست بلکه باید شرایط یادگیری وجود داشته باشد اگر چه مهارت و تسلط به رشته تخصصی معلمی یکی از ارکانهای این شغل به حساب می آید لیکن تحقق این امر با کسب مهارتهایی در ارائه مطلب مورد تدریس امکان پذیر است (نوروزی و دیگران، ۱۳۹۶، ص ۴۸). در دنیای متنوع و پیچیده امروز چگونه آموختن به دیگران از اهمیت ویژه ای برخوردار است. به عنوان مثال یک معلم نیازمند مجموعه ای از فنون و مهارتهایی است که بدون آن عوامل نمی تواند در امر آموزش موثر باشد هر چند که وی ممکن است به دانش حرفه ای خود یعنی دروسی که تدریس می کند تسلط کافی داشته باشد ولی ناتوانی وی در امر عدم شناسایی موقعیتهای یادگیری فراگیرانش و استفاده نکردن از روشهای مطلوب و مناسب آموزشی موجب می شود که شایستگی و تواناییهای وی در شغلش به طور کامل تحقق پیدا نکند. از این رو آشنایی معلمان با اصول یادگیری فراگیران و روشهای تدریس مناسب می تواند عملکرد آنها و کسانی که به نحوی در کار تعلیم و تربیت هستند را ارتقاء دهد. روشهای فعال تدریس به روشهایی اشاره دارد که بتواند فعالیتهایی دانش آموزان را تقویت و یادگیری را به یک جریان دو سویه تبدیل نماید (فضلی خان، ۱۳۹۵، ص ۴۳) متأسفانه در زمینه تدریس، بر خلاف یادگیری، تحقیقات وسیعی صورت نگرفته است اکثر معلمان در انجام فعالیتهای آموزشی متوسل به نظریه های یادگیری می شوند. برخی معلمان اصطلاح تدریس و یاد دادن را یکی تصور می کنند و به یک معنی می دانند در حالی که هر تدریسی منجر به یادگیری نمی شود. (شعبانی، ۱۳۹۷، ص ۲۸).

تدریس فعالیتی است که سبب یادگیری می‌شود اگر نتیجه درس با یادگیری همراه نباشد، می‌توان گفت که تدریس موثر انجام نگرفته است چنین جریانی از نظر مایر (۱۹۸۹) تدریس دارای حالت متغیر مستقل است و یادگیری دارای وضعیت متغیر وابسته که به شکل رفتار و عملکرد می‌توانند خود را نشان دهند پس آگاهی از علم یادگیری، تا حد زیادی می‌تواند در کم و کیف تدریس موثر باشد (به نقل از فتاحی، آذر ۱۳۹۱ ص ۸۶). بنابراین می‌توان گفت تدریس فعالیتی است که هسته مرکزی فرایند آموزش و پرورش را تشکیل می‌دهد و در واقع تلاشی است برای اینکه یادگیری تحقق یابد و نیازها و استعدادها و علایق متفاوت دانش‌آموزان نیز در عصر حاضر از دیگر مواردی هستند که کاربرد روش‌های فعال تدریس را ضروری ساخته‌اند. الگوهای تدریس دربرگیرنده یادگیری در حد تسلط، آموزش مستقیم و یادگیری از شبیه سازه است. در این روش‌ها سعی بر آن است تا شاگردان خود گام بردارند برای انجام موفقیت‌آمیز وظایف، رفتار خود را تغییر دهند فعالیت معلمان اغلب جنبه تسهیل‌کننده دارد، ولی سیستم اجتماعی بسیار منظم و غیر قابل انعطاف حاکم است (قورچیان، ۱۳۹۶، صص ۳۶-۳۷، جویس و همکاران، ۱۳۹۸).

در تعلیم و تربیت روش‌های تدریس گوناگونی وجود دارد که هر کدام از آنها در موقعیت‌های مختلف دارای کاربرد ویژه‌ای هستند و هر کدام نقش مهمی در پرورش ابعاد خاصی از یادگیرندگان ایفا می‌کنند حتی ممکن است در یک درس از چندین روش مختلف تدریس استفاده شود. مطالعات و تحقیقات گذشته روش‌های تدریس مناسب را با اصول و روش‌های تدریس نامناسب و پیامدها و نتایجی که هر کدام از این روش‌ها بر روی یادگیری افراد تاثیر می‌گذارد مقایسه کرده است. همچنین در روش‌های صحیح تدریس، معلمان فرصت‌هایی را برای اندیشیدن درباره انواع پدیده‌ها و امور مختلف برای فراگیران فراهم کرده و شرایطی را در فضای آموزش بوجود می‌آورند که در آن هیچکس تهدید یا ممانعتی را احساس نکند از این رو این مسئله به خودی خود باعث می‌شود که فراگیران احساس کنند که با آنان همچون فراگیران بزرگسال رفتار می‌شود. (جارویس، ۱۳۹۵ ص ۱۱۲-۱۱۱).

در این راستا دکتر شعبانی معتقد است معلم هر اندازه با روش‌های مختلف تدریس آشنا باشد در موقعیت‌های مختلف برای رسیدن به مقاصد آموزشی آزادی عمل بیشتری خواهد داشت. (به نقل از نصر، بحرانی، زمانی، ۱۳۹۳ ص ۳۶). بنابراین ضرورت دارد در مورد انواع مختلف روش‌های تدریس و استفاده هر کدام با توجه به اصول یادگیری افراد در شرایط مختلف شناسایی بیشتری حاصل شود. روش تدریس به مجموعه اعمالی اطلاق می‌گردد که با تهیه و تدراک و تعامل بین معلم و شاگردان، شرایط و زمینه دستیابی به اهداف برنامه درسی را میسر می‌سازد (آقازاده و احدیان، ۱۳۹۷ ص ۷۴).

تدریس فعالیتی است جهت ایجاد تغییرات مورد انتظار در رفتار یادگیرنده که از جانب معلم طرح‌ریزی شده و به صورت تعاملی اجرا می‌شود (سیف، ۱۳۹۲، ص ۱۴). تعریف تدریس نشانگر آن است که تدریس اولاً فعالیت است اما هر نوع فعالیتی تدریس نیست ثانیاً تدریس فعالیت و تلاش عمدی و براساس هدف خاص است، ثالثاً این فعالیت منطبق با وضع شناختی شاگردان انجام می‌گیرد و موجب تغییر در آنها می‌شود (خنیفر، ۱۳۹۷، ص ۷۳). امروزه اغلب تلاش‌های آموزشی در گرو تقویت حافظه و یاد سپاری است که بدون نفعی اهمیت آن، باید خاطر نشان ساخت که این تنها به یکی از ابعاد آموزش و پرورش توجه دارد. آموزش و پرورش باید در جهتی صورت گیرد که حصول به اهداف آن از جمله رشد جسمی، ذهنی، هنری، عاطفی، اجتماع معنوی، روح و پرورش استعدادها، قابلیت فردی، شغلی، تحصیلی، حرفه‌ای دانش‌آموزان را تسهیل می‌کند (استولیس، ۲۰۱۶).

برای یادگیری مطلوب و تربیت عقلانی دانش‌آموز، شیوه‌های تدریس فعال یکی از موفق‌ترین راهکارهای آموزشی است نظریه‌های موجود و یافته‌های تحقیقات انجام شده، گواه این مطالب است که دانش‌آموزانی که با فرآیند یاددهی - یادگیری فعال، آموزش دیده‌اند نسبت به سایر دانش‌آموزان پیشرفت تحصیلی بهتری دارند (فقیهی، ۱۳۹۹ ص ۴۷). روش‌های فعال تدریس انواع متعددی را شامل می‌شوند و تقسیم‌بندی‌های متعددی نیز از آنها ارائه شده است کاملترین، مستندترین تقسیم‌بندی در زمینه روش‌های فعال تدریس توسط جویس و کالپون و مارشاول (بهرنگی، ۱۳۹۸) ارائه شده است که در این تقسیم‌بندی، روش‌های فعال تدریس متناسب، با یک چهار چوب تحلیلی - مقایسه‌ای شامل مراحل تدریس، نحوه واکنش معلم، ماهیت روابط میان گروهی و شرایط و منابع لازم، به چهار خانواده با دودسته الگوهای اطلاعات پردازشی، الگوهای اجتماعی، الگوهای انفرادی و الگوهای رفتاری تدریس تقسیم شده‌اند چنین چهار چوبی برای تقسیم‌بندی روش‌های فعال تدریس، تحلیل و مقایسه روش‌های تدریس امکان‌پذیر می‌کنند (مکینوا، ۲۰۱۸).

دوین کتفرس ملی مطالعات خانواده و مدرسه

در این مسیر چهار الگوی ایفای نقش، یاران در یادگیری، دریافت مفهوم و استقرایی می‌تواند راه را هموارتر سازد. بنا بر این با توجه به اهمیت این چهار الگو و آموزش‌هایی که معلمان در این زمینه دیده‌اند سوال اساسی اینست که معلمان دوره و ابتدایی تا چه اندازه از الگوهای تدریس یاران در یادگیری، دریافت مفهوم، استقرایی و ایفای نقش آگاهی دارند؟ و تا چه میزان معلمان این الگوها را در فرایند تدریس به کار می‌برند؟ (جوینس و همکاران، ۱۳۹۸، ترجمه: بهرنگی، ص ۴۰). بدون شک نیروی انسانی بویژه معلم از مهمترین عوامل تشکیل دهنده محیط‌های آموزشی است. از لحاظ اهمیت نگرش و روش تدریس معلم در فرایند فعالیت‌های آموزشی و در نهایت تاثیر آن بر فرایند یادگیری اهمیت آن بر هیچکس پوشیده نیست. در واقع معلم با شناخت امکانات به تجهیز مناسب محیط آموزشی و انتخاب روش‌های تدریس خود می‌پردازد و آنها را سازماندهی می‌کند و موقعیت آموزشی مناسب را بوجود می‌آورد و با شناخت استعداد، نیازها و توانایی‌های دانش‌آموز و اصول یادگیری‌شان آنها را در مسیر صحیح یادگیری هدایت می‌کند البته چنین نقشی به دانش و تجارب و فنون تدریس معلم بستگی دارد. بنابراین اگر معلم با نظریه‌ها و اصول یادگیری آشنا نباشد و تدریس را فقط انتقال واقعیت‌های علمی بداند و تجارب یادگیری را منحصر به نشستن در کلاس، گوش دادن و حفظ کردن مطالب شنیده شده یا نوشته شده در کتاب تصور کند (یغما، ۱۳۹۵، ص ۵۴)

مسلم است که در تقویت و پرورش تفکرات و توانایی‌های ذهنی فراگیران موفقیت چندان بدست نخواهد آورد جذابیت چندان نخواهد داشت اما اگر دبیر را راهنما و ایجادکننده شرایط مطلوب یادگیری بدانیم که در روش تدریس خود به گونه‌ای عمل می‌کند که به جای انتقال اطلاعات، روش کسب توانایی‌های بالاتر را به دانش‌آموزان بیاموزد یا آنها را به نحو مطلوب تقویت کند بدیهی است که دانش‌آموزان هم در برخورد با مسائل فعال تر عمل کرده و اطلاعات لازم را کسب می‌کنند (لک هندی، ۱۳۹۵). تحقیقات انجام شده در زمینه روش‌های تدریس و چگونگی یادگیری فراگیران روشن ساخته‌اند که صرفاً با داشتن معلومات معلم، دانش و تخصص در یک زمینه یا یک رشته تحصیلی، نمی‌توان آن دانش را به دیگران آموخت بلکه معلم و آموزنده باید از فنون و مهارت‌های خاصی نیز برخوردار باشد تا بتواند دانش خود را به افراد دیگر انتقال دهد. به عبارت دیگر توضیح یک مطلب و واداشتن فراگیران به حفظ و تکرار آن، دلیل بر یادگیری آن مطلب نمی‌باشد زیرا هدف کلی تعلیم و تربیت در دنیای متحول امروزی، ایجاد تغییرات نسبتاً مناسب و پایدار در رفتارهای اتسانهاست بنابراین معلمان باید ویژگی‌های فکری یادگیرندگان را بدانند و با نیازهای آموزشی آنان آشنایی پیدا کنند به عبارت دیگر رفتارهای آنان را بشناسند و از خصوصیات فکری آنان باخبر باشند. (عزت خواه کریم، نوروزی داریوش، آقازاده، احمد ۱۳۹۵، ص ۷)

«الگوهای تدریس در واقع الگوهای یادگیری هستند، ما درحالی که به شاگردان در کسب اطلاعات، نظرات، مهارت‌ها، راه‌های تفکر و ابزار نظر کمک می‌کنیم به آنان همچنین نحوه یادگیری موثر را درس می‌دهیم. نحوه انجام تدریس اثر بسیاری بر توانایی‌های شاگردان برای آموزش به خود دارد. معلمان موفقیت‌ها ارائه دهندگان فرهنگند و متقاعدگر نیستند، بلکه آنان شاگردان خود را به تکالیف سالم شناختی و اجتماعی وارد کرده و به آنان نحوه استفاده موثر از آنها را یاد می‌دهند. (جوینس و همکاران، ۱۳۹۸). الگوهای نوین تدریس تا آنجادر امر آموزش اهمیت دارند که گروهی از علمای تربیتی تسلط به الگوهای تدریس را مهم‌تر از دانش و اطلاعات علمی معلم دانسته‌اند. (اسدی، ۱۳۹۱، ص ۴۵)

با انجام این تحقیق معلمان در می‌یابند که به چه میزان از الگوی نوین تدریس آگاهی دارند و به چه میزان بر این الگوها تسلط داشته و به هنگام تدریس آنها را بکار می‌برند. کارشناسان دوره تحصیلی از چگونگی استفاده از الگوهای نوین تدریس و میزان آگاهی معلمان و از این الگوها مطلع شده و در صورت نیاز تصمیم‌های مناسب آموزشی را اتخاذ می‌کنند. کارشناسان آموزش نیروی انسانی در صورت نیاز کلاسهای ویژه برای معلمان تدارک خواهد دید. هدف کلی تحقیق حاضر سنجش میزان دانش معلمان از روش‌های فعال تدریس و میزان به کارگیری آنها در فرایند تدریس است.

۲- روش شناسی

دوین کنفرانس ملی مطالعات خانواده و مدرسه

انتخاب روش تحقیق بستگی به هدفها، ماهیت موضوع و امکانات اجرایی آن دارد. (نادری، سیف نراقی ۱۳۹۲). با توجه به اینکه هدف اصلی تحقیق حاضر، سنجش دانش معلمان از روش‌های فعال تدریس و به کارگیری آن در فرایند تدریس بنابراین می‌توان تحقیق حاضر را از نظر نحوه گردآوری داده‌ها، جزء تحقیقات توصیفی از نوع پیمایشی دانست چرا که روش تحقیق پیمایشی روشی است برای گردآوری داده‌ها که در آن از گروه‌های معینی از افراد خواسته می‌شود تا به تعدادی پرسش مشخص پاسخ دهند. با توجه به اینکه روش تحقیق حاضر از نوع پیمایشی بوده برای جمع‌آوری اطلاعات از روش مشاهده مستقیم و پرسشنامه استفاده شده است. ابزار مورد استفاده برای پاسخگویی به سؤالات تحقیق از طریق چک لیست و پرسشنامه می‌باشد. این چک لیست بر اساس اهداف فرایندی آموزش تهیه شده است. برای اطمینان از روایی ابزار، فرم‌های اولیه چک لیست پس از آماده شدن در اختیار اساتید محترم راهنما و مشاور قرار گرفته و پس از اعمال نظرات ایشان فرم‌های حاضر شده به صورت آزمایشی در دو کلاس اجرا و نسخه نهایی پس از طی مراحل فوق آماده و به مرحله اجرا گذاشته شده است.

جامعه آماری مورد مطالعه در این تحقیق از افراد زیر تشکیل شده است کلیه معلمانی است که در سال تحصیلی ۱۴۰۲-۱۴۰۱ در مدارس ابتدایی شهر بر اساس آمار گرفته شده از سوی اداره آموزش و پرورش شهر پیرانشهر تعداد ۱۶۸ نفر مشغول به تدریس می‌باشند با توجه حجم جامعه آماری معلمان از روش نمونه‌گیری استفاده شده است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش برای جامعه معلمان از نوع تصادفی ساده بر همین اساس حجم نمونه از طریق فرمول کوکران محاسبه گردید. نمونه‌ای معادل ۵۶ نفر انتخاب شد. همچنین برای بررسی و مشاهده تدریس معلمان در کلاس با استفاده از چک لیست از میان نمونه ۵۶ نفری معلمان، از روش تدریس آن‌ها مشاهده به عمل آمد. جهت اینکه سؤالات آزمون دارای روایی محتوایی باشد ابتدا متون تخصصی را مطالعه کرده و سپس نظریات کارشناسان مجرب و متخصصین را جویا شده و چک لیست هم بر اساس مراحل تفصیلی هر یک از الگوها و طبق متون تخصصی تهیه گردید و سپس نظرات کارشناسان و متخصصین را جویا شده است اعتبار پرسش‌نامه بر اساس ضریب آلفای کرانباخ برابر با ۰/۸۷، بر آورد گردیده است که در سطح $a = 5\%$ معنی دار می‌باشد و نشان می‌دهد پرسش‌نامه از اعتبار بالایی برخوردار است. جهت افزایش اعتبار چک لیست مشاهده کلاس درس نیز با تکرار مشاهده توسط همان مشاهده‌کننده (۲ مرتبه توسط معلمان راهنما) نتایج یکسانی بدست آمد. در این روش فهرستی از رفتارهای مورد نظر و مراحل به کارگیری روش‌های فعال تدریس بر اساس نظر متخصصان تنظیم گردید و افراد مشاهده‌کننده با مشاهده هر مورد بر اساس بلی و خیر به تکمیل چک لیست اقدام نمودند.

با توجه به اینکه روش تحقیق حاضر از نوع پیمایشی بوده برای جمع‌آوری اطلاعات از روش مشاهده مستقیم و پرسشنامه استفاده شده است. ابزار مورد استفاده برای پاسخگویی به سؤالات تحقیق از طریق چک لیست و پرسشنامه می‌باشد. این چک لیست که با تعدیل و تلفیق چک لیست سنجش مهارت‌های حرفه‌ای معلمان و بر اساس طرحی از (اسدی، ۱۳۹۰) می‌باشد، بر اساس اهداف فرایندی آموزش تهیه شده است. برای اطمینان از روایی ابزار، فرم‌های اولیه چک لیست پس از آماده شدن در اختیار اساتید محترم راهنما و مشاور قرار گرفته و پس از اعمال نظرات ایشان فرم‌های حاضر شده به صورت آزمایشی در دو کلاس اجرا و نسخه نهایی پس از طی مراحل فوق آماده و به مرحله اجرا گذاشته شده است. در قسمت گردآوری اطلاعات داده‌های مربوط به استفاده معلمان از الگوهای نوین تدریس (باران در یادگیری - دریافت مفهوم - ایفای نقش - استقرایی از مشاهده مستقیم و تکمیل چک لیست مربوط به هر نوع الگوی تدریس استفاده شده است جهت سنجش میزان آگاهی معلمان از روش‌های تدریس فعال از آزمون (اسدی، ۱۳۹۰) که بر اساس محتوا و مراحل تدریس هر الگو تنظیم شده است که تعداد سؤالات ۲۰ پرسش می‌باشد که بر اساس مقدار پاسخ‌های صحیح و غلط معلمان به سؤالات مجموع نمره پاسخ گویان محاسبه شده است. در انجام این تحقیق از نرم‌افزار آماری SPSS نسخه ۲۶ برای انجام آزمون‌های آماری (توصیفی - استنباطی) استفاده شده است. شاخص‌های آماری توصیفی که برای خلاصه و تجزیه به کار رفتند عبارتند از: فراوانی - درصد فراوانی - جدول - رسم نمودار - میانگین - انحراف معیار - خطای معیار و آزمون‌های مورد استفاده در این تحقیق عبارتند از: آزمون تحلیل واریانس - آزمون T واریانس تحلیل یک طرفه - آزمون یو-من ویتنی

۳- یافته ها

بخش اول) نتایج توصیفی تحقیق :

جدول ۱) فراوانی جنس

جنس	فراوانی	درصد
مرد	۳۲	۰/۵۷
زن	۲۴	۰/۴۳
کل	۵۶	۱۰۰

تعداد مردان در این نمونه ۳۲ نفر و تعداد زنان ۲۴ نفر انتخاب شده اند که در مجموع ۵۶ نفر کل نمونه آماری هستند. از این مجموع ۵۷ درصد نمونه را مرد و ۴۳ درصد را زن تشکیل می‌دهند.

جدول ۲) فراوانی مدرک تحصیلی

مدرک	فراوانی	درصد
لیسانس	۳۶	۶۴
فوق دیپلم	۲۰	۳۶
کل	۵۶	۱۰۰

تعداد ۳۶ نفر از ۵۶ نفر نمونه دارای مدرک لیسانس هستند و ۲۰ نفر از آنها دارای مدرک فوق دیپلم هستند بیشترین درصد نمونه آماری را مدرک لیسانس با ۶۴ درصد تشکیل می‌دهد

جدول ۳) فراوانی سابقه کار

سابقه	فراوانی	درصد
۱۰-۵ سال	۱۶	۲۸
۱۵-۱۰ سال	۱۲	۲۳
۲۰-۱۵ سال	۱۶	۲۸
۲۰ سال به بالا	۱۲	۲۱
کل	۵۶	۱۰۰

در این جدول وضعیت سابقه کار مشخص شده است که بین ۵ تا ۱۰ سال ۱۶ نفر فراوانی وجود دارد بین ۱۰ تا ۱۵ سال سابقه ۱۲ نفر وجود دارد و بین ۱۵ تا ۲۰ سال سابقه ۱۶ نفر و ۲۰ سال به بالا ۱۲ نفر فراوانی مشاهده شده است. دو مورد ۵-۱۰ و ۱۵-۲۰ با همدیگر مساوی هستند و دو مورد دیگر با هم مساوی هستند

سوال اول: معلمان دوره ابتدایی به چه میزان از الگوهای تدریس فعال آگاهی و دانش دارند؟

جدول شماره ۴) نتایج آزمون t در مورد متغیر میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال

دوین کتفرس ملی مطالعات خانواده و مدرسه

متغیر	میزان = ۱۰		t	df	سطح معناداری
	میانگین	انحراف استاندارد			
الگوهای فعال	تدریس ۷/۶۳	۲/۵۶	-۶/۹۳	۵۵	۰/۰۰۱

با توجه به جدول شماره ۴-۵ مشاهده می شود، میزان t در مورد متغیر میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال $t = -۶/۹۳$ می باشد که از لحاظ آماری در $p = ۰/۰۰۱$ معناداری باشد، بنابراین متغیر میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال کمتر از حد نرمال می باشد.

سوال دوم: آیا میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال در بین معلمان بر حسب مدرک تحصیلی تفاوت معناداری وجود دارد؟

جدول شماره ۵) نتایج آزمون t در مورد متغیر میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال در بین معلمان دارای

مدرک لیسانس و فوق دیپلم

متغیر	مدرک	میانگین		انحراف استاندارد	t	df	سطح معناداری
		فوق دیپلم	لیسانس				
الگوهای تدریس فعال	فوق دیپلم	۷/۵۳	۲/۵۰	-۰/۲۱	۵۴	۰/۸۳	
	لیسانس	۷/۶۸	۲/۶۲				

با توجه به جدول شماره ۵ مشاهده می شود، میزان t در مورد آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال $t = -۰/۲۱$ می باشد که از لحاظ آماری در $p = ۰/۸۳$ معنادار نمی باشد، میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال در بین معلمان دارای مدرک لیسانس و فوق دیپلم تفاوت معناداری وجود ندارد.

سوال سوم: آیا بین متغیر میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال و سنوات تدریس رابطه معناداری وجود دارد؟
جدول شماره ۶) ماتریس همبستگی بین آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال و سنوات تدریس

متغیر	تعداد	انحراف استاندارد	میانگین	میزان	
				R	سطح معناداری
آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال	۵۶	۷/۶۲	۲/۵۶	۰-/۱۰	۰/۴۴
	سنوات تدریس	۵۶	۲۰/۳۲	۳/۲۴	

با توجه به جدول شماره ۶ بین آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال و سنوات تدریس $r = -۰/۱۰$ همبستگی وجود دارد، و این همبستگی در سطح $P < ۰/۴۴$ معنادار نمی باشد. بنابراین بین آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال و سنوات تدریس رابطه معناداری ندارد.

سوال چهارم: آیا میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال در بین معلمان مردان و زنان تفاوت معناداری وجود دارد؟
جدول شماره ۷) نتایج آزمون t در مورد متغیر میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال در بین معلمان مرد و زن

دوین کتفراس ملی مطالعات خانوادہ و مدرسہ

متغیر	جنس	میانگین	انحراف استاندارد	t	df	سطح معناداری
الگوهای تدریس	مرد	۷/۷۳	۲/۰۹	۰/۳۵	۵۴	۰/۷۲
	زن	۷/۴۸	۳/۱۶			

با توجه به جدول شماره ۷ مشاهده می شود، میزان t در مورد آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال $t = ۰/۳۵$ می باشد که از لحاظ آماری در $p = ۰/۷۲$ معنادار نمی باشد، میزان آگاهی و دانش از الگوهای تدریس فعال در بین معلمان مردان و زنان تفاوت معناداری وجود ندارد

سوال پنجم: معلمان دوره ابتدایی بیشتر از کدامیک از الگوهای تدریس در فرایند تدریس استفاده می کنند
جدول ۸) فراوانی و درصد نوع استفاده معلمان از الگوهای تدریس در فرایند تدریس

وضعیت تالگوها	استقرایی	یاران یادگیری	در دریافت مفهوم	ایفای نقش	کل
متغیر الگوها	۳۹٪)۲۲	۲۹٪)۱۶	۱۹٪)۱۱	۱۳٪)۷	۱۰۰٪)۵۶

$$(x^2/۸۵ , df=۳ , p = ۰/۰۰۲)$$

براساس جدول ۸ نتایج نشان دهنده تفاوت و ناهمخوانی درصد و فراوانی نوع استفاده معلمان از الگوهای تدریس در فرایند تدریس می باشد. و نتایج آزمون مجذور خی ($p = ۰/۰۰۲ , df = ۳ , \chi^2 = ۸۵$) این عدم همخوانی را معنادار نشان می دهد. بنابراین می توان گفت معلمان به ترتیب از الگوهای استقرایی، یاران در یادگیری، دریافت مفهوم و ایفای نقش در فرایند تدریس استفاده می کنند.

سوال ششم: آیا بین مدرک تحصیلی معلمان و میزان بکار گیری از الگوهای تدریس در فرایند تدریس رابطه معناداری وجود دارد؟
جدول ۹) فراوانی و درصد نوع الگوهای تدریس در فرایند تدریس و مدرک تحصیلی

وضعیت تالگوها	استقرایی	یاران یادگیری	در دریافت مفهوم	ایفای نقش	کل
مدرک لیسانس	۲۵٪)۱۴	۱۹٪)۱۱	۱۲٪)۷	۸٪)۴	۶۴٪)۳۶
فوق دیپلم	۱۴٪)۸	۱۰٪)۵	۷٪)۴	۵٪)۳	۳۶٪)۲۰
کل	۳۹٪)۲۲	۲۹٪)۱۶	۱۹٪)۱۱	۱۳٪)۷	۱۰۰٪)۵۶

$$(x^2=۱۰/۶۵ , df=۳ , p = ۰/۰۰۱)$$

براساس جدول (۴ - ۱۰) نتایج نشان دهنده تفاوت و ناهمخوانی درصد و فراوانی نوع الگوهای تدریس در فرایند تدریس و جنسیت می باشد. و نتایج آزمون مجذور خی ($p = ۰/۰۰۱ , df = ۳ , \chi^2 = ۱۰۶۵$) این عدم همخوانی را معنادار نشان می دهد. بنابراین می توان گفت که معلمان لیسانس بیشتر از معلمان فوق دیپلم از الگوهای استقرایی و یاران در یادگیری استفاده می کنند.

سوال هفتم: آیا بین سنوات تدریس و میزان بکار گیری از الگوهای تدریس در فرایند تدریس رابطه معناداری وجود دارد؟
جدول ۱۰) فراوانی و درصد نوع الگوهای تدریس در فرایند تدریس و سنوات تدریس

وضعیت تالگوها	استقرایی	یاران یادگیری	در دریافت مفهوم	ایفای نقش	کل
سنوات					
۱۰-۵ سال	۶(۱۰٪)	۵(۹٪)	۳(۵٪)	۲(۴٪)	۱۶(۲۸٪)
۱۵-۱۰ سال	۵(۹٪)	۴(۸٪)	۲(۴٪)	۱(۲٪)	۱۲(۲۳٪)
۲۰-۱۵ سال	۷(۱۲٪)	۴(۷٪)	۲(۴٪)	۳(۵٪)	۱۶(۲۸٪)
۲۰ با بالا	۴(۸٪)	۳(۵٪)	۴(۶٪)	۱(۲٪)	۱۲(۲۱٪)
کل	۲۲(۳۹٪)	۱۶(۲۹٪)	۱۱(۱۹٪)	۷(۱۳٪)	۵۶(۱۰۰٪)

$$(\chi^2 = 168 , df = 9 , p = 0.28)$$

براساس جدول ۱۰ نتایج نشان دهنده تفاوت و ناهمخوانی درصد و فراوانی نوع الگوهای تدریس در فرایند تدریس و سنوات تدریس می باشد. و نتایج آزمون مجذور خی ($\chi^2 = 168 , df = 9 , p = 0.28$) این عدم همخوانی رامعنادار نشان نمی دهد. بنابراین می توان گفت که بین الگوهای تدریس در فرایند تدریس و سنوات تدریس رابطه معناداری وجود ندارد.

سوال هشتم: آیا بین جنسیت معلمان و میزان بکار گیری از الگوهای تدریس در فرایند تدریس رابطه معناداری وجود دارد؟

جدول ۱۱) فراوانی و درصد نوع الگوهای تدریس در فرایند تدریس و جنسیت

وضعیت تالگوها	استقرایی	یاران یادگیری	در دریافت مفهوم	ایفای نقش	کل
جنس					
مرد	۷(۱۲٪/۵)	۱۲(۲۱٪)	۸(۱۴٪)	۵(۹٪)	۳۲(۵۶٪/۵)
زن	۱۵(۲۶٪/۵)	۴(۸٪)	۳(۵٪)	۲(۴٪)	۲۴(۴۳٪/۵)
کل	۲۲(۳۹٪)	۱۶(۲۹٪)	۱۱(۱۹٪)	۷(۱۳٪)	۵۶(۱۰۰٪)

$$(\chi^2 = 91 , df = 3 , p = 0.04)$$

براساس جدول ۱۱ نتایج نشان دهنده تفاوت و ناهمخوانی درصد و فراوانی نوع الگوهای تدریس در فرایند تدریس و جنسیت می باشد. و نتایج آزمون مجذور خی ($\chi^2 = 91 , df = 3 , p = 0.04$) این عدم همخوانی رامعنادار نشان می دهد. بنابراین می توان گفت که معلمان مرد به ترتیب از الگوهای یاران در یادگیری، دریافت مفهوم، استقرایی و ایفای نقش در فرایند تدریس استفاده می کنند؛ و معلمان زن بیشتر از روش استقرایی استفاده می کنند.

۴- بحث و نتیجه گیری

تدریس بعنوان ابزار کار تلقی می شود و شناخت این روش ها باعث می شود تا معلمان آزادی عمل بیشتری داشته باشند و در موقعیت های مختلف بتوانند از روش های جدیدی استفاده کنند و دانش آموزان آزادی داشته باشند و کلاس از حالت خشک و کسل رها شوند و فرایند یادگیری تسهیل شود شاید ابزار کار برای تدریس محتوا از خود محتوا مهمتر باشد. اما طبق نتایج حاصله از پرسشنامه میزان دانش و آگاهی معلمان نسبت به روش های فعال تدریس زیر متوسط می باشد و این نشان می دهد که معلمان از الگوهای فعال تدریس شناخت کافی ندارند و برای بعضی ها حالت جدیدی داشتند و در تحلیل آماری مردان و زنان هر دو هیچ گونه تفاوتی ندارند. طبق نتایج تحقیقاتی که بعمل آوردند میزان دانش معلمان را در حد پایین نشان می دهد معلم آگاه ضمن بهره گیری از روش های مختلف تلاش می کند که اراده و اختیار شاگرد را به رسمیت شناخته و او را مسئول یادگیری می داند که این شیوه مبتنی بر بهره گیری از روش های فعال تدریس است

که به دانش‌آموزان مسئولیت می‌بخشد، بر سر راه روش تدریس فعال موانع و چالش‌هایی وجود دارد که مسئولان ذیربط می‌بایست به آن عنایت نمایند که از جمله می‌توان به مواردی چون محتوای درسی و صلاحیت و توانایی معلمان و گرایش و نگرش‌های اجتماعی، امکانات آموزشی اشاره کرد.

در تحقیقاتی که کوثری (۱۳۹۰) در شهرستان قروه انجام داده اندمیزان شناخت معلمان نسبت به روش‌های فعال تدریس در حد متوسط بوده است و همچنین تحقیقاتی که غلامرضا لک (۱۳۹۷) انجام داده اندمیزان شناخت و آگاهی معلمان نسبت به روش‌های فعال تدریس زیر حد متوسط بوده است. باتوجه به نتایج تحقیقات قبلی و این تحقیق نشان می‌دهد که معلمان نسبت به روش‌های فعال تدریس چندان آگاهی و شناخت ندارند یا در حد محدود می‌باشد و امروز باتوجه به افزایش فن آوری جدید و روش‌های جدید تدریس معلمان باید خود را به این روش‌ها مجهز کنند. برای استفاده از روش‌های فعال تدریس در مدارس لازم است فکر معلمان، مدرسان و دانشجویمان در مورد پذیرش نوآوری و توسعه روش‌های فعال تدریس تغییر کند و تغییر فکر آنان از طریق ایجاد ذهنیت فلسفی، باابعاد جامعیت، تعمق و انعطاف پذیری ممکن است. برای تحقق چنین امری لازم است همه معلمان به برنامه‌های آموزشی حرفه‌ای پرکیفیت و ادامه‌دار دسترسی داشته باشند تا به آنها اجازه دهد تجربیاتشان را با یکدیگر در میان گذارند و عملکردهایشان را پیوسته بهتر سازند. برنامه‌های تربیت معلم نیز باید به نحوی طرح شوند که عملکرد فکورانه را تشویق کنند. توانایی معلمان را بالا ببرند تا بر عملکردشان اثر گذارد. از سوی دیگر نیز لازم است مدیران مدارس این باور را داشته باشند که این روش‌ها از کارآمدی و اثربخشی بالایی برخوردار می‌باشد. لذا زمینه را برای بکارگیری این روش‌ها فراهم نموده و معلمان را برای بکارگیری روش‌های فعال تدریس ترغیب نمایند. تدریس آنها به شکل موثر از آنها قدردانی شود. مدیران ضمن شناخت الگوهای نوین تدریس و اشراف بر آنها، برای معلمانی که از الگوهای نوین تدریس بهره می‌جویند امتیاز ویژه‌ای ملحوظ دارد پیشنهاد می‌شود از اساتید زبردست و خلاق در دوره‌های ضمن خدمت خاص الگوهای نوین تدریس استفاده نتایج این مطالعات بین‌المللی نشان می‌دهد که توانایی دانش‌آموزان کشور ما در سطوح بالای یادگیری و به ویژه مهارت‌های عملکردی و فرایندی در مقایسه با دانش‌آموزان کشورهای دیگر بسیار کمتر است از آنجا که محتوی برنامه‌های درسی ما در این دو درس با دیگر کشورها یکسان است، این ضعف بیشتر از روش‌های نامناسب آموزش و یادگیری ناشی می‌شود که عملاً دانش‌آموزان را به سوی یادگیری‌های حافظه‌ای سوق می‌دهد. لذا اکنون ضرورت استفاده و بکارگیری روش‌های فعال تدریس بیش از پیش احساس می‌شود. در این روش‌ها بر راه یادگیری و مهارت‌ها چگونه آموختن بیش از انتقال حقایق و دانش‌ها تأکید می‌شود.

در عین حال، سعی بر این است که یادگیرنده از طریق درگیر شدن در فعالیت‌ها و تجربیات متنوع یادگیری به مجموعه‌ای از دانش‌ها، مهارت و نگرش‌ها دست یابد که خود در شکل‌گیری و تولید آنها سهم داشته است. مهمترین ویژگی این روش‌ها کمک به ایجاد و توسعه مهارت‌های تفکر و یادگیری در دانش‌آموزان است که مشکل آموزشی کشور ما است به نظر می‌رسد تا حدود زیادی این مشکلات از طریق تدریس بر روش فعال قابل رفع است. مهارت‌های که از این طریق حاصل می‌شوند، بعنوان مهارت‌های یادگیری مستمر و مادام‌العمر، همیشگی و یاپدار به موارد مشابه تعمیم می‌یابند و در یادگیری‌های بعدی مورد استفاده قرار می‌گیرد در این روش‌ها معلم در نقش یک راهنما و تسهیل‌کننده امر یادگیری ظاهر می‌شود او به دانش‌آموزان خود کمک می‌کند تا به مرور به یادگیری خود راهبر و خود ارزشیابی‌کننده مبدل شود.

ویژگی دیگر این روش‌ها آن است که باعث می‌شود دانش‌آموزان در کنار کسب دانش‌ها و مهارت‌های یادگیری به مرور نسبت به علم و علم آموزی نگرش‌های مثبتی پیدا کنند. نگرش‌هایی چون کنجکاو بودن، داشتن تفکر، منطقی و باز بودن بینش و تفکر آنان برای پذیرش عقاید مدلل و یافته‌های علمی، رشد می‌یابد که عملاً به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا هر چه بیشتر در مسیر علم آموزی و دریافت بینش علمی گام بردارند. به هر حال اگر روش‌های فعال تدریس با همه شرایط صحیح آن انجام شود منجر به پیشرفت تحصیلی، معنادار شدن یادگیری و نفوذ مطالب کشف شده در عمیق‌ترین سوح یادگیری می‌شود و نهایتاً باعث رشد توانایی‌های بالقوه دانش‌آموزان می‌شود.

منابع و مراجع

اسدی، شهرام. (۱۳۹۱). بررسی میزان آگاهی و استفاده معلمان از الگوهای نوین تدریس در شهر زاینده رود، شورای تحقیقات آموزش و پرورش.
اسلوین، رابرت. (۱۳۹۹). یادگیری مشارکتی. ترجمه فاطمه فقیهی. فصلنامه تعلیم و تربیت، شماره ۲.

آقازاده، احمد؛ عزت خواه، کریم؛ نوروزی، داریوش. (۱۳۹۶). روش‌ها و فنون تدریس. انتشارات سبز. بهرنگی، محمدرضا. (۱۳۹۷). الگوهای جدید تدریس. تهران: انتشارات تابان.
جویس، بوریس. (۱۳۹۸). الگوهای تدریس. ترجمه محمدرضا بهرنگی. تهران: انتشارات نشر. سیف، علی اکبر. (۱۳۹۲). سنجش و اندازه‌گیری آموزشی. تهران: انتشارات دوران.
شعبانی ورکی، بختیار. (۱۳۹۷). رویکرد یاددهی، یادگیری مفاهیم، بنیادها و نظریه‌ها. مشهد: انتشار استان قدس.

فقیهی، فاطمه. (۱۳۹۹). جمع‌بندی تحقیقات انجام شده پیرامون یادگیری مشارکتی. رشد آموزش ابتدایی تحصیلی، ضمیمه شماره ۲۹.

قورچیان، نادرقلی. (۱۳۹۶). جزئیات روش‌های تدریس. تهران: انتشارات اندیشه.
کوثری، رضا. (۱۳۹۰). بررسی میزان آشنایی و بکارگیری روش‌های تدریس فعال توسط معلمان متوسطه در شهرستان قروه کردستان، شورای تحقیقات آموزش و پرورش.
لکه‌هندری، غلامرضا. (۱۳۹۷). بررسی میزان آشنایی معلمان دوره ابتدایی با الگوهای تدریس و میزان بکارگیری آنها در فرآیند تدریس در شهرستان الیگودرز، سال تحصیلی ۸۱، اصفهان، دانشگاه آزاد خوراسگان.

یغما، عادل. (۱۳۹۵). کاربرد روش‌ها و الگوهای تدریس. تهران: انتشارات مدرسه.

Mackinua. (۲۰۱۸). Comparison of learning outcomes between classes taught with a science-technology and society (STS) approach and a textbook-oriented approach (TOA). USA: University of Iowa. PhD thesis. (Aac ۹۱۳۶۹۶۹).

Stoslessy, Sh. (۲۰۱۶). Students' achievement and attitudes in traditional and non-traditional teaching of geometry. USA. PhD thesis. (Aac ۹۶۲۱۰۰۳).

Evaluation of the level of knowledge of primary teachers in Piranshahr city about active teaching methods and the extent of their application in improving the teaching process

Saadi Hassan

BA student of educational sciences

sahdiyhasan@gmail.com

۰۹۳۹۳۳۵۹۹۹۵

Abstract

The purpose of this research is to evaluate the level of teachers' knowledge of active teaching methods and their application in the teaching process. The research method used in this descriptive research is a survey, and the statistical population is ۱۶۸ primary school teachers in Piranshahr city, ۵۶ of whom were randomly selected. A researcher-made questionnaire was used to collect teachers' knowledge. Descriptive statistics were used to analyze quantitative data and SPSS ۲۶ software was used for qualitative statistics. There are many types of active teaching methods, among which four inductive methods, understanding concepts, assistants in learning the role of choice and test were made, and the questions have validity and reliability. The results of the research showed that the level of teachers' grades regarding their knowledge of new teaching models is limited and the level of using active teaching methods is also low, and there is no significant difference between the type of degree, teaching experience and gender in the level of knowledge. The results of the research show that teachers know about new teaching methods. They don't have much awareness and their use of new teaching methods is very limited. Considering that the new models of teaching in the era of changes and technology are considered as a tool, it is necessary to use these methods and encourage teachers to use these methods in education. Therefore, the size of the classes should be appropriate, the content should be compiled and the number of books should be limited, and new teaching models should be used in the festivals.

Keywords: assessment, primary school teachers, active teaching methods, teaching process. Teaching patterns